

Mr Vladimir Lukić, dipl.inž.
Geodetski zavod u Sarajevu

OSVRT NA SAVJETOVANJE O PLANIRANJU I VREDNOVANJU GEODETSKIH RADOVA

U V O D

Savjetovanje o planiranju i vrednovanju geodetskih radova održano u Tuzli 30. i 31. oktobra 1987. godine je realizacija jednog od najbitnijih zaključaka VI. kongresa geodetskih inženjera i geometara Jugoslavije. O ovom Kongresu, kao i njegovim Zaključcima potrebno je i ovom prilikom nešto više reći.

Zasigurno se može ustvrditi da ni jedan od kongresa geodetskih stručnjaka održanih od oslobodjenja do danas nije tako široko i svestrano razmatrao probleme geodetske struke i donio tako kompleksne Zaključke, kao što je prošli Kongres. Gotovo da nema stručne oblasti koju nije razmatrao.

Poslije dužeg vremena o osnovnim geodetskim radovima je raspravljano sa mnogo više sluha nego do tada i pokazalo se mnogo veće jedinstvo geodetskih stručnjaka širom Jugoslavije za radove od zajedničkog interesa.

Vidno mjesto na Kongresu zauzela su pitanja vezana za udruženi rad, obrazovanje kadrova i naučnoistraživački rad. Medjutim, zapažena su veoma ubjedljiva i argumentovana izlaganja o društveno-ekonomskom položaju geodetskih radnih organizacija odnosno njihovom položaju u društvu i mjestu u odnosu na slične tehničke struke. Sva ova i druga pitanja našla su svoje mjesto u pomenutim Zaključcima pa je dobro da se na njih u narednom periodu češće vraćamo, jer su oni obaveza svih nas. To najbolje potvrđuje Savjetovanje u Tuzli koje je upravo plod tih veoma sadržajnih zaključaka.

SAVJETOVANJE U TUZLI

Održano Savjetovanje u Tuzli o planiranju i vrednovanju geodetskih radova, pored svih poteškoća pred kojima se nalazi naše društvo, pa i geodetska djelatnost pokazalo je ne samo veliku zainteresovanost geodetskih stručnjaka za ova pitanja već i spremnost i odlučnost najvećeg broja prisutnih da se postojeće stanje prevazilazi i mijenja.

Kad je riječ o planiranju geodetskih radova onda bi se moglo navesti nekoliko bitnih konstatacija. U pogledu planiranja pojedine republike i pokrajine, barem kad je riječ o radovima premjera i komasacije zemljišta u prethodnom periodu, imaju dosta bogato iskustvo, dok se za jedan broj to ne bi moglo reći. Za čitavu Jugoslaviju danas moglo bi se konstatovati da su planirani radovi veoma mali, neravnomjerni, nekompletni i izraženi u finansijskim pokazateljima veoma skromni i nesigurni.

Enormno visoka inflacija, zadnje dvije godine i posebno obimne programe nekih republika (SR Srbija bez pokrajina i SR BiH) umanjila je do te mjere da je dovedena u pitanje ne samo njihova realizacija već i puna zaposlenost postojećih kapaciteta.

S obzirom na obim planiranih radova i obezbjedjenje sredstava za neke republike i pokrajine moglo bi se reći da ozbiljnog plana i nemaju, jer ono što danas obezbjedjuju kroz godišnje planove je daleko od stvarnih potreba njihovih društveno-političkih zajednica i drugih korisnika geodetskih proizvoda, kao i pokrivanja njihovih izvodjačkih kapaciteta. Šta tek reći za doprinos efikasnosti planiranja geodetskih organa u tim republikama i pokrajinama, kada sa obimom radova nisu u stanju pokriti ni 50%, a negdje ni 20% raspoloživih izvodjačkih kapaciteta.

Zbog naprijed navedenog je normalno što se Zaključcima tražilo preispitivanje realnosti postojećih programa i njihovog finansiranja.

Planiranje geodetskih radova, pored radova premjera odnosno uspostave katastra nekretnina i komasacija zemljišta, treba proširiti na poslove kartografije (izrada karata raznih sadržaja i namjena) katastar komunalnih uređaja, informacionog sistema o nekretninama, osnovne geodetske radove i dr.

Vrednovanje geodetskih radova u pojedinim republikama i pokrajinama ima veoma različit pristup, a i veoma različitu tradiciju, pa se na ovo pitanje veoma različito gledalo iz nekoliko razloga. Ovaj različit pristup uglavnom je rezultirao zbog različitog načina finansiranja geodetskih radova, kao i geodetskih RO-a odnosno geodetske operative, gotovo sve do osamdesetih godina, pa ponegdje još i kasnije.

Neke republike i pokrajine su pored geodetskih radova finansirale i mnoge druge potrebe (opremu, prostor, kadar i dr.), dok su druge to činile isključivo putem cijena geodetskih radova.

Geodetske RO-e, republičke i pokrajinske geodetske uprave koje su svoje potrebe finansirale putem svojih radova, blagovremeno su se snašle na tržištu i njih nije iznenadilo uklapanje u pravila ponašanja realne ekonomije, koja je u posljednjih par godina gotovo sve geodetske RO-e u Ju-

goslaviji dovela u isti položaj. Očito je cijene geodetskih radova bilo nužno prilagoditi novim zakonskim propisima prema kojima je svaka RO-a dužna cijenom rada obezbijediti sve svoje realne potrebe i naravno obaveze, a naročito amortizaciju i akumulaciju. Nema sumnje da je ovaj zahtjev društva sasvim opravdan, jer zašto bi se geodetski stručnjaci odricali akumulacije kao svoje obaveze i perspektive, a zatim molili nekog da im dodijeli ono što treba da proizadje iz njihovog rada.

Prilagodjavanje geodetskih RO-a kursu realne ekonomije najbezbolnije ide u SR Sloveniji, SR Hrvatskoj, SAP Vojvodini i SR Srbiji, dok u ostalim republikama i SAP Kosovu ne ide bez poteškoća. Zapravo, prelazak na kolosjek realne ekonomije, kako od geodetskih RO-a, tako i samih investitora, traži više napora i više stručno ekonomskih i društveno-političkih znanja, jer bez svega toga neće biti moguće osloboditi se administrativnih uplitanja u obaveze i prava udruženog rada. Bez punih prava i obaveza geodetske radne organizacije neće biti u stanju izvršiti vlastitu diferencijaciju na tom putu.

Na VI kongresu, kao i Savjetovanju u Tuzli je konstatovano značajno zaostajanje geodetskih RO-a iza sličnih radnih organizacija ("inženjering", projektovanje i sl.) po svim elementima dohotka (čist dohodak, akumulacija, bruto lični dohoci, izdvajanja za fondove zajedničke potrošnje). Prema podacima članica Poslovne zajednice "JUGOGEODET" ovo zaostajanje ne samo da se ne smanjuje, već se povećava čak i unutar geodetskih RO-a poslovne zajednice "JUGOGEODET"

Dugoročno i kratkoročno planiranje svih geodetskih radova, kao i vrednovanje istih putem realnih ekonomskih pokazatelja je od velikog značaja, kako za geodetske RO-e, tako i za obrazovne institucije, naučno-istraživački rad, organe uprave, pa i struku u cjelini. Bez jačanja materijalne i akumulativne sposobnosti geodetskih organizacija udruženog rada, odnosno njihove kadrovske, tehničke i tehnološke osposobljenosti neće se stvoriti uslovi za brže izvršavanje brojnih zadataka i programa društveno-političkih zajednica.

S obzirom da su Zaključci u Tuzli jednoglasno usvojeni i da oni svestranije obuhvataju tretiranu problematiku, trebalo bi da ih pročitaju i prouči svaki geodetski stručnjak, a posebno oni kadrovi koji se tom problematikom približe bave.

Savjetovanje u Tuzli, i ne samo ono, pokazalo je niz slabosti u našoj struci pa bi trebalo izvući i određene pouke. Prije svega vidjelo se, da se tom problematikom ozbiljnije bavi sasvim mali broj geodetskih stručnjaka, te da su i njihova znanja uglavnom veoma skromna. Ovo nije ni čudo, s obzirom da tokom svoga obrazovanja geodetski stručnjaci, za razliku od drugih tehničkih struka, ovu materiju ne izučavaju. U geodetskom obrazovanju "predmjer i predračun" je uglavnom nepoznat za razliku od gradjevinara koji se time ozbilj-

no bave u toku gotovo čitavog svoga obrazovanja.

Prevazilaženje naznačenih poteškoća, kao i realizaciju navedenih Zaključaka moguće je postići isključivo zajedničkim snagama svih subjekata u geodetskoj struci.